
Principis d'avaluació en clínica i salut

PID_00247440

Rubén Nieto Luna (coordinador)
Anna Huguet Roselló (coordinadora)
Montserrat Martínez García (coordinadora)
Antoni Baena García
Tania Estapé i Madinabeitia
Cristina Giménez García
José A. Muñoz-Moreno
Gemma Peralta Pérez
Carmina R. Fumaz
Pedro Salmerón Sánchez

Material docent de la UOC

Antoni Baena García

Doctor en Investigació Psicològica per la Universitat Ramon Llull i especialista en el tractament i control del tabaquisme amb més de vint anys d'experiència. Investigador i gestor de projectes de la Unitat de Control del Tabac de l'Institut Català d'Oncologia, principalment en projectes d'assessorament i formació de professionals i d'ús de les TIC en el control i la millora de la salut.

Tania Estapé i Madinabeitia

Doctora en Psicologia per la Universitat de Barcelona i especialista en Psicologia Clínica, directora de Psicooncologia de la Fundació FE-FOC (Fundació per a l'Educació i la Formació en Càncer) i codirectora del màster de Psicooncologia de la Universitat de Barcelona i el Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya.

Cristina Giménez García

Doctora en Psicologia per la Universitat Jaume I i especialista en Psicologia Clínica de la Salut, professora del Departament de Psicologia Bàsica, Clínica i Psicobiologia, i membre de l'equip de recerca Psicologia de la Salut: Prevenció i Tractament.

José A. Muñoz-Moreno

Psicòleg clínic i de la salut, treballa a la Fundació de Lluita contra la Sida, concretament a la Unitat de VIH de l'Hospital Universitari Germans Trias i Pujol de Badalona (Barcelona). En aquesta unitat desenvolupa tant tasques assistencials amb pacients seropositius (primeres visites) com d'investigació (responsable de diverses línies d'investigació, relacionades amb els canvis neuropsicològics en pacients VIH+, l'adhesió als tractaments antiretrovirals, o amb la personalitat en els pacients VIH+). A la vegada també col·labora com a tutor de les pràctiques de diverses universitats i com a docent en cursos d'especialització.

Gemma Peralta Pérez

Llicenciada en Psicologia Clínica, treballa com a psicòloga a la Unitat de Diabetis de la Fundació Rosend Carrasco i Formiguera de Barcelona. És professora adjunta a la Universitat Autònoma de Barcelona en cursos de postgrau. Ha publicat en manuals de diabetologia sobre els aspectes psicològics de la diabetis, en manuals de psicologia de la salut i en revistes especialitzades.

Carmina R. Fumaz

Llicenciada en Psicologia. Màster en Teràpia familiar sistèmica. Doctora en Medicina per la Universitat Autònoma de Barcelona. Des de 1998, desenvolupa la seva tasca assistencial i d'investigació a l'Hospital de Dia de VIH de l'Hospital Universitari Germans Trias i Pujol de Badalona. Les principals línies d'investigació en què ha basat la seva feina els últims anys han estat l'impacte dels fàrmacs antiretrovirals i de les malalties concomitants en la qualitat de vida i l'estat emocional dels pacients infectats pel VIH, i també l'estudi dels factors clau en l'adherència al tractament. Les seves investigacions s'han publicat en revistes internacionals amb una gran repercussió i en congressos nacionals i internacionals.

Pedro Salmerón Sánchez

Doctor en Psicologia per la Universitat Jaume I i membre de l'equip de recerca Psicologia de la Salut: Prevenció i Tractament de la mateixa universitat. Actualment, compagina la seua activitat docent universitària amb la pràctica clínica en Lambda València, en els àmbits de la promoció de la salut sexual i la prevenció primària i secundària de la infecció per VIH, hepatitis C i altres ITS, i de la intervenció psicològica amb persones que viuen amb VIH.

Rubén Nieto Luna

Doctor en Psicologia Clínica i de la Salut per la Universitat de Barcelona. Professor responsable a la Universitat Oberta de Catalunya, on coordina assignatures de l'àrea de personalitat, avaluació i tractaments psicològics.

Els seus principals interessos quant a la recerca són la psicologia de la salut, i més concretament el dolor crònic, i l'aplicació de les noves tecnologies en psicologia clínica i de la salut.

Anna Huguet Roselló

Doctora en Psicologia, actualment treballa com a investigadora postdoctoral a l'IWK Health Centre,

Montserrat Martínez García

Llicenciada en Psicologia per la Universitat Autònoma de Barcelona i diplomada en Logopèdia.

Halifax (Canadà). Està especialitzada en l'àmbit de la psicologia de la salut en població infantil, i més concretament en el dolor infantil.

Doctorand en Psicologia. Comparteix la feina de consultora de la UOC amb la consulta privada.

Segona edició: febrer 2018

© Rubén Nieto Luna, Anna Huguet Roselló, Montserrat Martínez García, Antoni Baena García, Tania Estapé i Madinabeitia, Cristina Giménez García, José A. Muñoz-Moreno, Gemma Peralta Pérez, Carmina R. Fumaz, Pedro Salmerón Sánchez

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2018

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Disseny: Manel Andreu

Realització editorial: Oberta UOC Publishing, SL

Dipòsit legal: B-1.074-2018

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars del copyright.

Introducció

Aquesta assignatura consta de quatre mòduls que tenen com objectiu general apropar els estudiants al procés d'avaluació i intervenció en psicologia clínica i de la salut des d'un vessant pràctic. Això fa que aquesta assignatura sigui un complement essencial i concreció de l'assignatura *Avaluació psicològica*, en què s'han presentat els conceptes i els procediments bàsics associats a l'avaluació. Per aquest motiu, és recomanable que hàgiu cursat prèviament l'assignatura *Avaluació psicològica* i que reviseu els continguts treballats.

L'assignatura també està molt relacionada amb les de *Tècniques d'intervenció i Tractament psicològic* (I i II) en el sentit que, tal com veurem, l'avaluació i la intervenció són, en moltes ocasions, processos indissolubles.

Concretament, en el primer mòdul, que es titula "L'avaluació en psicologia clínica i de la salut: aspectes pràctics", es pretén oferir una perspectiva pràctica i àmplia de l'avaluació en psicologia clínica i de la salut. Per aquest motiu, s'hi tracten temes com el procés d'avaluació, els aspectes ètics rellevants del procés i els elements que hi poden influir. A més, al final del mòdul, es recullen diferents dificultats que us podeu trobar durant el procés d'avaluació en psicologia clínica i de la salut.

En el segon mòdul, es mostren les característiques de l'entrevista clínica i alguns apunts pràctics que calen per a fer-la. També al·ludim en aquest mòdul als sistemes de classificació diagnòstics i als diversos instruments estandarditzats que poden ajudar el clínic a arribar a un diagnòstic. Finalment, en aquest segon mòdul exposem alguns criteris que poden ser útils per a decidir quins instruments cal utilitzar per al procés d'avaluació.

En el tercer mòdul d'aquesta assignatura, analitzem com es porta a terme l'avaluació en alguns àmbits específics de la psicologia clínica. En concret, es tracten els problemes que ens podem trobar a la consulta més freqüentment: els trastorns de l'estat d'ànim, els relacionats amb l'ansietat i els trastorns de personalitat.

Per acabar, en el quart mòdul parlem de l'avaluació psicològica en diferents àmbits concrets dins de la psicologia de la salut. És molt difícil abordar tots els temes en una assignatura introductòria com aquesta, ja que es tracta d'un àmbit molt ampli. Per aquest motiu, s'han triat unes problemàtiques representatives d'aquest àmbit d'intervenció, molt freqüents en la societat actual: el dolor crònic, el càncer, la diabetis i la sida.

Per tal d'assolir els objectius, els estudiants disposareu dels continguts que es presenten a continuació, a més de lectures complementàries i la bibliografia recomanada. També es donen a conèixer casos clínics i activitats dirigides a potenciar l'aprenentatge de les habilitats bàsiques relacionades amb l'avaluació i la intervenció en problemes clínics i de salut.

En el pla docent de l'assignatura es mostren de manera molt més detallada les competències, els objectius i les activitats que es duen a terme durant el curs.

Objectius

Els objectius generals que perseguim amb l'estudi dels diferents mòduls són els següents:

- 1.** Consolidar els coneixements d'avaluació psicològica en el camp de la psicologia clínica i de la salut.
- 2.** Anticipar possibles dificultats que ens podem trobar en el moment de portar a terme l'avaluació en psicologia clínica i de la salut.
- 3.** Aprendre a avaluar els principals problemes clínics.
- 4.** Introduir l'avaluació dels problemes de salut.

Continguts

Mòdul didàctic 1

L'avaluació en psicologia clínica i de la salut: aspectes pràctics

Anna Huguet Roselló, Rubén Nieto Luna i Montserrat Martínez García

1. Importància de l'avaluació en el context de la psicologia clínica i de la salut
2. El procés d'avaluació: aspectes pràctics
3. Continguts bàsics de l'avaluació
4. Aspectes ètics de l'avaluació en psicologia clínica i de la salut
5. Elements importants que cal tenir en compte per a l'avaluació
6. Entrenament en situacions difícils

Mòdul didàctic 2

L'entrevista, els sistemes de classificació i els instruments diagnòstics generals

Pedro Salmerón Sánchez, Cristina Giménez García, Antoni Baena García i Rubén Nieto Luna

1. L'entrevista
2. L'entrevista en la pràctica clínica de la psicologia de la salut
3. Els sistemes de classificació
4. Altres instruments diagnòstics
5. Les deu idees fonamentals

Mòdul didàctic 3

L'avaluació en psicologia clínica

Cristina Giménez García, Antoni Baena García, Pedro Salmerón Sánchez i Rubén Nieto Luna

1. Trastorns depressius
2. Trastorn bipolar i desordres relacionats
3. Trastorns d'ansietat
4. El trastorn obsessivocompulsiu
5. Trastorns relacionats amb traumes i factors d'estrès
6. Trastorns de personalitat

Mòdul didàctic 4

L'avaluació en psicologia de la salut

Tania Estapé i Madinabeitia, Carmina R. Fumaz, Anna Huguet Roselló, José A. Muñoz-Moreno, Rubén Nieto Luna i Gemma Peralta Pérez

1. Avaluació psicològica en el dolor crònic
2. Avaluació psicològica en oncologia
3. Avaluació psicològica en diabetis
4. Avaluació psicològica en la infecció pel VIH/sida

Bibliografia

American Psychiatric Association (2002). *Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales* (DSM-IV-TR) (4a ed., text revisat). Barcelona: Masson.

Buela-Casal, G., i Sierra, J. C. (2004). *Manual de evaluación y tratamientos psicológicos*. Madrid: Biblioteca Nueva.

Bulbena A, Berrios, G., i Fernández, P. (2000). *Medición clínica en psiquiatría y psicología*. Barcelona: Masson.

Caballo, V. E. (2005). *Manual para la evaluación clínica de los trastornos psicológicos*. Madrid: Pirámide.

Cormier, W. H., i Cormier, L. S. (2000). *Estrategias de entrevista para terapeutas*. Bilbao: Desclée de Brouwer.

Guy, J. D. (1995). *La vida personal del psicoterapeuta: el impacto de la práctica clínica en las emociones y vivencias del terapeuta*. Barcelona: Paidós.

Hill, C. E., i O'Brien, K. M. (2000). *Helping Skills*. Washington: American Psychological Association.

Muñoz, M. (2003). *Manual práctico de evaluación psicológica clínica*. Madrid: Síntesis.

Fernández-Ballesteros, R. et al. (2003). "Guías para el proceso de evaluación (GAP): una propuesta a discusión". *Papeles del Psicólogo*, 23, 58-70.

Fernández-Ballesteros, R. (2005). *Evaluación psicológica: concepto, métodos y estudio de casos*. Madrid: Pirámide.

